

У творах сатирично-гумористичного жанру вживаються перифрази різні за своїми структурними, семантичними та стилістичними властивостями. Але всі вони в своїй основі мають гумористичний “стрижень”. У творах О. Черногуза і Є. Гуцала найбільша кількість перифраз-фразеологізмів на позначення ознак та процесів і дій.

Список використаних джерел

1. Гром'як Р.Т. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ “Академія”, 1997. – 752 с.
2. Гуцало Є.П. Позичений чоловік. Приватне життя феномена : [роман-диалогія] / Є.П. Гуцало. – К. : Рад. письм., 1982. – 711 с.
3. Гуцало Є.П. Парад планет : [роман, повісті] / Є.П. Гуцало. – К. : Рад. письменник, 1984. – 480 с.
4. Кобылянский И.Ю. Перифраз как функционально-семантическая единица речи : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Украинский язык” / И.Ю. Кобылянский. – Ужгород, 1986. – 15 с.
5. Сологуб Н.М. Мовний світ Олеся Гончара / Н.М. Сологуб. – К. : Наук. думка, 1991. – 137 с.
6. Черногуз О.Ф. Твори: в 2 т. / О.Ф. Черногуз. – К. : Дніпро, 1986. – Т. 2: “Аристократ” із Вапнярки” : [сатиричний роман]; Претенденти на папаху: [сатиричний роман]. – 784 с.
7. Юрченко О.С. Фразеологічні перифрази української літературної мови / О.С. Юрченко. – Харків, ХДУ, 1983. – Ч. 1. – 119 с.

Анотація. У статті віддзеркалено питання використання перифраз у творах сатирично-гумористичного жанру. Особливу увагу звернено на нову інтерпретацію перифрастичних явищ, яка в обсяг поняття “перифраза” включає фразеологічні одиниці.

Ключові слова: перифраза, фразеологічні перифрази, перифрази-фразеологізми, твори сатирично-гумористичного жанру.

Summary. In the article the problem of periphrasis usage in the texts of satiric genre is studied. The special attention is paid to the new interpretation of periphrasis phenomenon, which to concept “periphrasis” includes the phraseological units.

Key words: periphrasis, phraseological periphrasis, periphrasis-phraseology units, texts of satiric genre.

УДК 811.161.2'373.2 (477.43)

Потапчук І.М.

НАРОДНІ НАЗВИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПІДВИЩЕНОГО РЕЛЬЄФУ В ГОВІРКАХ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

Діалектологія та ономастики – дві наукові дисципліни, що дуже тісно між собою пов'язані. В останні десятиріччя у слов'янських наукових колах у цілому та серед українських лінгвістів зокрема помітно зріс інтерес до вивчення лексики окремих тематичних груп, особливо тих, що є архаїчними за давністю і надзвичайно тісно пов'язані з життям людини. Дослідження такої лексики виявляє матеріал, що дозволяє встановити етимологію лексем, широту семантики у синхронному та діахронному вимірах, виявити репертуар сем на рівні говірок окремого наріччя чи на спільнослов'янському просторі.

Народна географічна номенклатура – сталий шар лексики. Вона фіксує відомості про географічні умови певної території, історичні, мовні, соціальні та ментальні ознаки народу, який тут проживає.

Українську географічну термінологію на діалектному рівні досліджували І. Верхратський, С. Грабець, Т. Громко, О. Данилюк, Й. Дзендзелівський, Т. Марусенко, Я. Рудницький, Н. Сіденко, М. Толстой, Є. Черепанова, П. Чучка. Номенклатура географічних об'єктів зібрані у тематичних регіональних словниках І. Верхратського, Я. Рудницького, С. Грабця, Є. Черепанової, О. Данилюк, Т. Громко, В. Лучика, Т. Поляруш. Географічна апелювальна лексика була зафіксована у діалектних словниках або проаналізована при розгляді інших тематичних груп,

зокрема, у лексикологічних та лексикографічних працях Г. Аркушина, Д. Брилінського, К. Бащенко, В. Ващенко, П. Гриценка, Б. Грінченка, П. Лисенка, М. Никончука, Є. Тимченка, В. Шульгача.

Однак українська діалектологія досі не має системного наукового опису та загально-національного словника географічної апелювальної лексики. Це зумовлено тим, що матеріали народної географічної термінології українського діалектного континууму зібрані нерівномірно. Відсутні й такі системні описи, що стосуються говірок Західного Поділля. Як зауважує П. Гриченко, "...розширення джерельної бази діалектологічних досліджень, а також осягнення усієї складності й об'ємності різних структурних рівнів діалектної мови як окремих об'єктів лінгвістики, їх структури й закономірностей розвитку залишаються одними з актуальних завдань сучасного мовознавства" [2, 3 – 4].

Отже, важливість дослідження зумовлена необхідністю фіксації та введення до наукового обігу народних номенів на позначення регіональних реалій природного довкілля.

Мета нашого дослідження: описати й простежити особливості функціонування номенів лексико-семантичної групи (далі – ЛСГ) "підвищення", що зафіксовані шляхом польових записів діалектного мовлення мешканців окремих населених пунктів декількох районів Хмельницької і Тернопільської областей.

Терміном *народна географічна номенклатура* ми, як і автори "Словника народних географічних термінів Кіровоградщини" [5, 5], об'єднуємо загальноповживані, діалектні та вузькоговіркові слова.

Тематична підгрупа назв на позначення рельєфу та його частин структурується шістьма ЛСГ: "рівнина", "низина", "долина", "яр", "яма", "підвищення". ЛСГ "підвищення", в свою чергу, має такі ряди сем: 'підвищення (в загальному значенні)', 'крута гора, горб, підвищення', 'висока, відкрита, спустошена місцевість, вільна від рослинності', 'горб, що поріс деревами', 'невеликий, невисокий горб, підвищення', 'круча, крутий схил гори', 'гостра вершина гори, підвищення', 'місцевість, відкрита всім вітрам', 'схил гори, горба', 'підніжжя гори, горба', 'група горбів', 'вершина гори, горба', 'гребінь, продовгувате підвищення', 'схил гори, горба, підвищення, повернений до сонця', 'схил гори, горба, підвищення, повернений від сонця', 'штучно насипаний горб, насип', 'земляний насип'.

На позначення поняття 'підвищення (в загальному значенні)', респонденти досліджуваного ареалу навели найбільшу кількість семантичних відповідників. Семантичне мікрополе лексики 'підвищення (в загальному значенні)' маніфестується такими прикладами: *гора* (Шшк, Злч, Ол, Бс, Гк, Чрч, Бдн, Нф, Мк, Лн), *горб* (Бл, Мрз, Бс, Гк, Чрч, Лсв, Бдн, Злч, Кл, Зст, Стк, Прс) *горби^ек* (Клн), *горбинка*, *пагорб* (Цг, Чрч), *ви^есота* (Шшк, Птч, Кзм) *ве^есо^ч'ін'* (Цг), *ви^есо^чина* (Клн), *ви^есо^к'іс'ц'*, *возвише^н'е^у* (Брж, Чрч), *п'ідвище^н'е^у* (Брж, Влч), *п'ідгорок*, *верх* (Яс, МК, Гк, Чрч), *ви^ершок* (Цг, Чрч), *ве^ершина* (Цг, Чрч), *круча* (Бдн), *могила* (Яс, МК, Гк), *мугила* (Ол), *кочу^ггура*, *кучу^ггура* (Цг), *го^уда* (Ів), *то^утра* (Чрн, Влх), *то^ути^ер^ки* (Чрн), *то^уте^ер^ки* (Чрн). Сему 'підвищення (в загальному значенні)' у західноподільських говірках найчастіше представляють лексики *гора*, *горб* (22 н.п.). На досліджуваній території вони є найбільш уживаними, як і на всій території України. Цю особливість фіксує Т.О. Марусенко [9, 223]. Часто використовуються й утворення, мотивовані від прикметника високий. Така дериваційна активність указаних географічних термінів не випадкова, адже семантика основ -вис-, -горб-, -гор- якнайповніше відбиває ознаку "підвищення", а самі основи загальнослов'янські й творилися ще індоєвропейською мовою [7, т.1, 382 – 383, 562 – 563]. Інші лексики на позначення назв підвищеного рельєфу можна вважати периферійними, беручи до уваги частотність їхньої фіксації інформаторами.

Зіставлення сем ЛСГ підвищення (в загальному значенні)', зафіксованих у говірках Волині [6], у східностепових говірках Центральної Донеччини [13], подібного діалектного матеріалу з Кіровоградщини [5], північно-західної України [14] з тими, які побутують у західноподільському діалектному просторі, дає підстави стверджувати, що апелювати *то^уте^ер^ки*, *то^ути^ер^ки*, *го^уда* функціонують лише на території Західного Поділля. Їх можемо кваліфікувати як регіоналізми.

Лексема *то^утри* означає "вапнякові пасма, що являють собою залишки рифів та атолів морів далеких геологічних епох", "скелясті розчленовані пасма на Подільській височині" і має праслов'янське походження: *t^rrtr – "гора"; – очевидно, споріднене з гр. φῆσξσπн "кінець, вістря" [7, т.5, 590]. Досліджена така семантика та етимологія номена *го^уда*: [говда] "гора", [говдя] "незайнятий ґрунт" – запозичення з польської мови [7, т. 1, 540 – 541].

Сема крута гора, горб, підвищення' на означуваній території представлена такими географічними термінами: *скала* (Стк, Ів, Ол, Зст, Яс, Мрз, Бс, Чрн, Брж, Кзм, Гк, Бл, Птч, Чрч), *с^тінка* (Ол, МК, Бс, Лн, Чрч), *наси^п* (Цг, Шшк), *горб* (Мк, Лсв, Клн, Влч, Кл), *гора* (Злч, Влх), *с^кел'а* (Прс, Чрч), *круча* (Нф), *горбок* (Цг,), *ко^усо^угор* (Шдл).

За нашими матеріалами, найчастіше вживана лексема зі значенням крутого підвищення – *скала*. Е. Мурзаєв фіксує згадувану лексему із семантикою "верхівка гірського відрога, кам'яна

глиба, що стоїть осторонь” [12, 506], тоді як “косогір – схил гори, зазвичай, некрутий”, а косогорина означає “схил горба, гори” [12, 294]. У “Матеріалах до словника українських географічних апелятивів” Т.О. Марусенко лексема *скала* означена як кам’яна гора з відкритими виступами (зокрема у Городоцькому, Волочиському, Ружичнянському р-нах Хмельницької обл.) [9, 249]. Отже, спостерігаємо розширення семантики лексеми у західноподільському діалектному ареалі.

Сема висока, відкрита, спустошена місцевість, вільна від рослинності’ передається так *лиса гора* (Стк, Шдл, Бл, Зст, МК, ЯС, Птч, Влх, Чрн, Клн, Влч, Кзм, Бс, Лн, Ол), *лисог’ір’я* (Чрч, Брж), *лисогора* (Шшк), *лисина* (Кл), *пустир* (Прс, Мрз, Гк, Цг, Ів), *пустка* (Злч), *поле* (МК), *куча* (Нф), *пол’ана* (Лсв). Найпоширеніші лексеми (*лиса гора*, *лисог’ір’я*, *лисогора*) є прикладом переносного значення географічних значень на основі семантики “нічим не покритий” [4, 3]. Варто звернути увагу на велику кількість мікрооронімів *Лиса гора*, що, зважаючи на підвищений характер рельєфу, побутують у багатьох населених пунктах досліджуваних районів Хмельницької і Тернопільської обл. Пояснення походження цих номенів супроводжується народними переказами. Ось один із них, записаний у с. Клинове Городоцького району від Сковчеляк Олени Захарівни, 1930 р.н.

[з переказ’ї] знайе^мо / шо гора назива^є вайе^ц’і лиса / бо на н’її зби^є райе^ц’а ўс’ака ни^чиста сила на збори // а ни^чиста сила / то в’ід’ми / чортми // са^ма гора стоїт на о^крайн’і си^ла / коли з йа^кого к^райу ни подивис’і / то вона н’іби лиса / бо пуш^т’і н’іц на н’її ни росте / і то кажут / шо чирис то / шо на н’її все т’її с^хоцки ни^чистих / то і хопта рости ни хочи // нав’іт’ ўзим’і / коли ўс’уда багато сн’ігу / то на н’її пуш^т’і ни^ма // дажи ни залежуйе^ц’і / ўс’о здувайе^м в’іт^ром //]

Семантичний ряд ‘горб, що поріс деревами’ становить опозицію до вищезазначеного і містить такі лексеми: *пол’іс’а* (Лн, Цг, Кзм, Шшк), *курган* (Ол, Гк, Птч, Чрч), *тоўтра* (Чрн, Влч, Брж, Шдл), *тоўти’рки* (Влх), *горб* (Прс), *верх* (Нф).

Поява номенів невеликих горбів чи підвищень прозора і мотивована префіксальними чи суфіксальними дериватами від основного значення. Отже, констатуємо вживання прикладів *горбок*, *горби’єк*, *горбочок*, *п’ідгорбок*, *при’єгорок*, *горби’єчок*, *пагорбок*. Як зазначає Т.О. Марусенко, іменниковий префікс па-, тепер уже непродуктивний, колись мав вузьке значення та обмежений обсяг вжитку. Префікс був ознакою якоїсь неповної якості та другорядності [10, 39]. О.У. Верховний у географічному нарисі “Хмельниччина” зауважує: “Хмельницька область розташована в середній частині Волино-Подільської височини. Рельєф височини в межах області підвищений більше, ніж на всьому Правобережжі УРСР, і досягає на південний схід від м. Хмельницького 384м. Поверхня височини порізана численними річковими долинами, глибокими ярами, балками, які в південній частині навіть каньйоноподібні” [1, 9 – 12]. Такі геоморфологічні особливості зумовили лексичну різноманітність семем двох наступних рядів ‘круча, крутий схил гори’ та ‘гостра вершина гори, підвищення’.

Так, в обстежених населених пунктах респонденти засвідчують функціонування народних географічних термінів *скала* (Влх, Гк, Ол, Птч, Бл, МК, Шдл, Прс) *круча* (Бс, Клн, Ів, Цг, Ол, ЯС, Шдл, МК, Нф) *пропаса’ц*’ (Гк, Чрч), *п’р’ірва* (Гк, Цг, Брж, ЯС, Стк), *провал’а* (Мрз, Цг), *обвал* (Кзм, Чрн, Шшк) *схил* (Влч), *урвис’ко* (Ів), *бе’зод’н’а* (Стк), *стр’ім’чак* (Чрч), *урви’шче* (Чрч) (перший ряд). Семантичне мікрополе другого ряду географічних номенів у діалектному мовленні складають відповідники *ве’ршина* (Чрч, Шдл, Бл, Цг, Влч, Кзм, Гк, Бс), *верх’івка* (Брж, Мрз, Цг, Чрн), *в’істра* (Прс), *шпил’* (МК, Цг, Гк), *шчоўб* (ЯС, Зст, Ол, Ів), *гост’рак* (Шшк), *п’іка* (Птч).

Цікавим з погляду фіксації лексичних варіантів географічних назв, на наш погляд, є ряд назв на позначення вершини гори взагалі. Це знову-таки *ве’ршина* (Влх, Гк, Цг, Шшк, Влх, Бл), *верх* (Бс, Чрн, Цг, МК, ЯС, Нф, МК), *ве’рхушка* (Гк, Мрз, Прс), *ви’сота* (Гк, Кзм, Влч) *ве’ршок* (Цг, Брж, Стк, Злч, Лсв, Кл), *ве’соч’ін’* (Ол), *шчоўб* (Ів, Зст, Птч, МК, ЯС), *ш’чоўба* (Лн), *шчоб* (Чрч). Якщо лексеми *щовб* і *щовба* зафіксовані в СУМі з позначкою “діал.” [15, т.11, 600], у словнику Б. Грінченка витлумачено значення лексем *щовб*, *щолба*, *щолопок* [16, т.4, 529], то лексема *щоб* наведена лише у “Матеріалах до словника...” Т.О. Марусенко [9, 254] як така, що зазначена у праці Верхратського “Про говір галицьких лемків”. Як зауважує дослідниця, пояснення форм слова не викликає труднощів: *щовб* відбиває праслов’янське *съ-сьлѣъ, де *съ – префікс [11, 146].

Опозиційними з погляду семантики верх – низ’ стосовно характеристики географічних об’єктів підвищеного рельєфу до вищенаведеного ряду є підніжжя гори, горба’. Із таким значенням вживаються *низ* (Чрн, Бс, МК, ЯС, Бл, Прс, Чрч), *ни’зови’на* (Шшк, Цг, Кзм, Чрч), *п’ідощ’я* (Ів, Бс, Гк, Стк), *п’ідн’їж’а* (Птч, Цг) та фонетичний варіант *п’ідн’їжа* (Влч, Клн), *п’ід’юм* (Зст, Брж, Мрз, Гк, Шдл, Чрч), *бу’гор* (Влх, Брж), *ус’туп* (Ол), *уз’їиша* (Гк), *спуск* (Нф), *п’ідг’ір’я* (Чрч). Певна полярність семантики лексем продиктована тим, як уявно розглядають підніжжя інформатори: чи з вершини гори, чи з прилеглої до гори території.

У межах досліджуваного регіону географічну поняття місцевість, відкрита всім вітрам' мовці називають переважно *протля, косогір* (фонетичний варіант – *косогор*), *сквозн'ак, бугор, поле, бе^ллебе^н'* (Ів), *прог'ін* (Нф), *пав'ій* (Кл). Особливу увагу привертають три останні лексеми. *Белебень* є споконвічним географічним терміном і вживається у значенні дуже холодного вітру і тієї території, що має до нього відношення [7, т1, 165]. Семантика слова *прогін*, імовірно, мотивується коренем дієслова “ганяти” і пов'язана зі способом руху вітру чи його силою. У лексемі *павій* уже згадуваний префікс паспільнослов'янського походження, лексичне значення кореня -вій- є прозорим. Зважаючи на відсутність фіксації такої лексеми в інших наріччях, визначаємо лексему *пав'ій* як вузькоговіркову.

Семантичне мікрополе лексеми ‘схил гори, горба, підвищення’ визначається так: *схил* (Чрч, Кл, Лсв, Мк, Прс, Бл, МК, ЯС, Бс, Кзм, Влч, Чрн, Цг, Ол, Зст, Ів, Бдн), *по^лхил* (Чрч), *б'ік* (Чрч, Бс, Гк, Шдл, Цг), *обочина* (Стк) *ўз^лбочи^ена* (Птч), *збоч* (Влх), *п'ід^лгорок* (Шшк), *ре^лбро* (Чрч), *к^лруча* (Злс, Нф), *спад* (Гк), *ўк'іс* (Ол, Мрз). Отже, основною лексемою ряду є лексема *схил*.

Якщо на території Західного Поділля говорять про групу горбів чи гір, то їх номінують переважно загальноновживаними словами *то^лтри, с^лкали, горб^лки, г^лорки, гор^лби, пагор^лби*.

Значення ‘гребінь, продовгувате підвищення’ передають лексемами *г^лреб'ін', хре^лбет, краж, гре^лб'інка, г^лрива, гра^лда, с^лмуга, г^лори, ри^лбро*. Вказане значення переважно є переносним для більшості з названих географічних термінів. Слова *гребінь, гребінка* розширили своє значення з основного “те, що нагребли; те, чим нагребли” [7, т.1, 589]. Грива – метафоричне перенесення назви шиї чи хребта (з довгим волоссям) тварин на географічні об'єкти [4, 25]. *Ребро* – приклад переходу анатомічної лексики у народну географічну номенклатуру.

Ряди лексики на позначення схила горба, гори, повернутої від сонця та схила, повернутого до сонця, перебувають в антонімічних відношеннях. Тому можемо вичленувати у говірковому мовленні відповідні антонімічні пари: *в'ід^лсон'а – п'ід^лсон'а, т'ін' (фонетичний варіант – т'е^лн') – сонце, зат'інок – при^лг^лр'іў, о^лсон'а (фонетичний варіант – во^лсон'а) – хо^лло^лдок*. Протиставні відношення забезпечуються основами -сон-, -тін-.

Семантично нечисленими є ряди ‘штучний горб, насип’ і ‘земляний насип’. Вони означені у діалектному мовленні майже ідентичними відповідниками *вал, насе^лп, кур^лган, мо^лгилка* (фонетичний варіант – *му^лгилка*), однак земляний насип ще називають *зе^лм^л'анка, ку^лпа*. Усі утворення мають прозору семантику і широко вживані в українській літературній мові та її діалектах.

Отже, ЛСГ “підвищення”, зважаючи на геоморфологічні особливості території Західного Поділля, представлена досить широкими рядами сем. Зафіксовані приклади народних географічних термінів, що збігаються із загальноукраїнським типом, відрізняються фонетичними діалектними рисами, мають статус вузькоговіркових.

Умовні скорочення назв населених пунктів

Бл – с.Балин Дунаєвецького р-ну, Бс – с.Басівка Городоцького р-ну, Бдн – с.Боднарівка Чемеровецького р-ну, Брж – с.Бережанка Чемеровецького р-ну, Влх – с.Вільхівці Чемеровецького р-ну, Влч – м.Волочиськ, Гк – с.Гуків Чемеровецького р-ну, Злч – с.Залуччя Чемеровецького р-ну, Зст – с.Заставля Дунаєвецького р-ну, Ів – с.Іванків Борщівського р-ну, Клн – с.Клинини Волочиського р-ну, Кл – с.Клинове Городоцького р-ну, Кзм – с.Кузьмин Городоцького р-ну, Лн – с.Ланівці Борщівського р-ну Лсв – с.Лісоводи Городоцького р-ну, Мк – с.Маків Дунаєвецького р-ну, МК – с.Мала Кужелівка Дунаєвецького р-ну, Мрз – с.Морозів Дунаєвецького р-ну, Нф – с.Нефедівці Кам'янець-Подільського р-ну, Ол – с.Олексинці Борщівського р-ну, Прс – с.Проскурівка Ярмолинецького р-ну, Птч – с.П'ятничани Чемеровецького р-ну, Стк – с.Сутківці Ярмолинецького р-ну, Цг – с.Цигани Борщівського р-ну, Чрч – с.Черче Чемеровецького р-ну, Чрн – с. Чорна Чемеровецького р-ну, Шдл – с.Шидлівці Чемеровецького р-ну, Шшк – с.Шишківці Городоцького р-ну, ЯС – с.Ярова Слобідка Дунаєвецького р-ну.

Список використаних джерел

1. Верховний О.У. Хмельницька область: географічний нарис / О.У.Верховний –К.: Рад. шк., 1960. – 39 с.
2. Гриценко П.Ю. Ареальне варіювання лексики / П.Ю.Гриценко ; АН УРСР Ін-т мовознавства ім.О.О. Потебні ; відп. ред. І.Г. Матвіяс – К.: Наук. думка, 1990. – 272 с.
3. Гриценко П.Ю. Основні риси подільського говору / П.Ю.Гриценко // Поділля: історико-етнографічне дослідження / Л.Ф.Артюх, В.Г.Балушок, З.Є.Болтарович та ін. – К.: Доля, 1994. – С. 74 – 84.
4. Громко Т.В. Семантичні особливості народної географічної термінології Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини) / Т.В.Громко; відп. ред. В.В. Лучик – Кіровоград: РВЦ КДПУ, 2000. – 172 с.
5. ГромкоТ.В. Словник народних географічних термінів Кіровоградщини / Т.В.Громко, В.В.Лучик, Т.І.Поляруш; НАН України, Український мовно-інформаційний фонд. – К.: Кіровоград, 1999. – 222 с.

6. Данилюк О.К. Словник народних географічних термінів Волині / О.К.Данилюк; НАН України, Інститут української мови. – Луцьк: Надстир'я, 1997. – 108 с.
7. Етимологічний словник української мови : в 7 т. / за ред. О.С. Мельничука. – Т.1 – 5. – К.: Наук. думка, 1982 – 2006.
8. Жилко Ф.Т. Про семантичні поля української мови / Ф.Т.Жилко // Українська мова і література в школі. – 1971. – №12. – С. 25 – 32.
9. Марусенко Т.А. Материали к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефов) / Т.А.Марусенко // Полесье. – М.: Наука. – 1968. – С. 206 – 255.
10. Марусенко Т.О. Назви рівнин в українській мові / Т.О.Марусенко // Дослідження з мовознавства. – К.: Наук. думка, 1962. – С. 29 – 48.
11. Марусенко Т.О. Українські назви рельєфів і реконструкція праслов'янської лексики / Т.О.Марусенко // Питання топоніміки та ономастики. – К.: Вид-во АН УРСР, 1962. – С. 142 – 147.
12. Мурзаев Э.М. Словарь народных географических терминов / Э.М.Мурзаев – М.: Мысль, 1984. – 653 с.
13. Сіденко Н.П. Географічна апелативна лексика східностепових говірок Центральної Донеччини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / Сіденко Наталія Петрівна. – Донецьк, 2003. – 22 с.
14. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель: у 2 т. / упоряд. Г.Л. Аркушина. – Луцьк: РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006-2007. – Т.1 – 2.
15. Словник української мови. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т.1 – 11.
16. Словарь української мови: в 4т. / за ред. Б.Д. Грінченка – К., 1958. – Т.4. – 564 с.

***Анотація.** У статті подаються назви на позначення підвищеного рельєфу, що побутують у західноподільському діалектному ареалі і є складовою народної географічної термінології. Матеріали польових записів діалектного мовлення старожилів 29 населених пунктів Хмельницької і Тернопільської областей згруповано в лексико-семантичні групи, проаналізовано особливості функціонування групи “підвищення”.*

***Ключові слова:** народний географічний термін, народна географічна термінологія, сема, семантичне мікрополе, лексико-семантичні групи, західноподільський діалектний ареал.*

***Summary.** The article presents the names and denominations of highlands, that occur in Western Podilya dialects area and they are the constitutional part of national geographic terminology. Material, gathered from the senior citizens in 29 villages of Khmelnytsky and Ternopil regions, was grouped into the lexical-semantic groups, analysed of functioning group of “highlands”.*

***Keywords:** national geographical term, national geographical terminology, semantic basis, lexical-semantic groups, Western Podilya dialects area.*

УДК 821.161.2 МАН09(045)

Потіпак Ю.А.

ВИЯВ ПОЕТИКАЛЬНИХ ПОТЕНЦІЙ Є.МАНДИЧЕВСЬКОГО У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ КОДІВ

Повернення забутих та маловідомих імен письменників до культурного і наукового обігу будь-якого періоду є одним з найактуальніших завдань сучасного літературознавства. Кінець ХІХ – початок ХХ століття був надзвичайно багатим на появу нових явищ, течій, напрямів, імен, з яких далеко не всі були гідно оцінені сучасниками та подальшими дослідниками.

Стосовно творчого доробку українського письменства вищезазначеного періоду у національній літературознавчій науці оприявлено значну кількість досліджень такими визнаними вченими, як І.Денисюк, Н.Шумило, Т.Гундорова, Є.Нахлік. Одним із яскравих репрезентантів доби з-поміж інших називають й Євгена Мандичевського. Однак, окрім кандидатської дисертації Івана Ципердюка (1997), присвяченої дослідженню малої прози письменника, інших ґрунтовних робіт за творчістю Є.Мандичевського написано не було. Поетичний доробок автора не досліджувався взагалі. З огляду на вищесказане, виникає потреба в усуненні помітної прогалини у вивченні творчості Є.Мандичевського.